KOHTUJURISTI ETTEPANEK

F. G. JACOBS

esitatud 27. jaanuaril 2005 [1]

1. J.-M. Le Pen esitas käesolevas asjas apellatsioonkaebuse Esimese Astme Kohtu otsuse peale, millega jäeti vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata hagi, mille ta oli esitanud Euroopa Parlamendi presidendi 23. oktoobri 2000. aasta avalduse vormis tehtud väidetava otsuse tühistamiseks, mis käsitleb tema Euroopa Parlamendi liikmemandaadi kaotamist (edaspidi „vaidlustatud akt"). [2]

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigus

3. EÜ artikli 190 lõikes 4 on sätestatud, et Euroopa Parlament koostab ettepaneku otsesteks ja üldisteks valimisteks ühtse menetluse kohaselt kõikides liikmesriikides või kõikidele liikmesriikidele ühistel põhimõtetel ning et nõukogu määrab ühehäälselt asjakohased sätted, mida ta soovitab liikmesriikidel vastu võtta.

2. Apellant vaidlustab otsuse eeskätt selles osas, et vaidlustatud akti peale ei saa EÜ artikli 230 alusel tühistamishagi esitada, sest akti eesmärk ei olnud tekitada õiguslikke tagajärgi.

4. Nõukogu võttis 20. septembril 1976 vastu otsuse 76/787/ESTÜ, EMÜ, Euratom otsestel ja üldistel valimistel esindajate Euroopa Parlamenti valimist käsitleva akti kohta; [3] see akt (edaspidi „1976. aasta akt") oli lisatud nimetatud otsusele.

1 — Algkeel: inglise.

2 — 10. aprilli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-353/00: Le Pen *v.* Euroopa Parlament (EKL 2003, lk II-1729).

3 — EÜT 1976, L 278, lk 5.

5. 1976. aasta akti artikli 3 lõikes 1 on sätestatud, et Euroopa Parlamendi liikmed „valitakse viieaastaseks tähtajaks".

6. 1976. aasta akti artikli 6 lõikes 1 on loetletud ametid, millega parlamendiliikme volitused ei ole ühitatavad ning selle lõikes 2 on ette nähtud, et „lisaks võib iga liikmesriik artikli 7 lõikes 2 sätestatud asjaoludel kehtestada liikmeksolekuga samaaegse tegutsemise ühitamatust käsitlevad siseriiklikud eeskirjad".

7. Artikli 6 lõikes 3 on sätestatud:

„[Euroopa Parlamendi liikmed], kelle suhtes lõiked 1 ja 2 muutuvad kohaldatavaks artiklis 3 osutatud viieaastase tähtaja jooksul, asendatakse vastavalt artiklile 12".

8. 1976. aasta akti artikli 7 lõike 1 kohaselt peab Euroopa Parlament koostama ettepaneku ühtse valimismenetluse kohta. Käesoleva vaidluse asjaolude ilmnemise kuupäevaks ei olnud sellist valimismenetlust Euroopa Parlamendi koostatud eelnõudest hoolimata veel kehtestatud.

9. Artikli 7 lõikes 2 on sätestatud:

„Ühtse valimismenetluse jõustumiseni reguleerivad igas liikmesriigis valimismenetlust siseriiklikud õigusnormid, kui käesoleva akti muudest sätetest ei tulene teisiti".

10. 1976. aasta akti artiklis 12 on sätestatud:

„1. Kui käesoleva akti muudest sätetest ei tulene teisiti, kehtestab iga liikmesriik artikli 7 lõikes 1 osutatud ühtse valimismenetluse jõustumiseni asjakohase menetluse artiklis 3 osutatud viieaastase volituste tähtaja jooksul iga vabaneva koha täitmiseks ülejäänud tähtajaks.

2. Kui koht jääb vabaks liikmesriigis kehtivate siseriiklike õigusnormide kohaldamisest tulenevalt, teatab liikmesriik sellest [parlamendile], kes võtab selle fakti teadmiseks.

Kõikidel muudel juhtudel sedastab koha vabanemist [parlament] ning teatab sellest liikmesriigile."

11. Euroopa Parlamendi kodukorra (edaspidi „kodukord")[4] artikli 7 pealkiri on „Volituste kontrollimine". Selle lõikes 4 on sätestatud:

„[Vastutav] komisjon tagab, et liikmesriikide või liidu ametiasutused saadaksid parlamendile viivitamatult igasuguse informatsiooni, mis võib mõjutada Euroopa Parlamendi liikme ülesannete täitmist või asendusliikmete järjestust, näidates ametisse nimetamise puhul ära otsuse jõustumise kuupäeva.

Kui liikmesriigi pädevad ametiasutused algatavad mõne parlamendiliikme vastu menetluse, mille tagajärjeks võib olla liikmemandaadi kaotamine, palub president hoida teda kursis menetluse käiguga. Ta suunab selle küsimuse edasi vastutavale komisjonile, kelle ettepanekul võib parlament võtta selles küsimuses vastu oma seisukoha".

12. Kodukorra artikli 8 lõikes 6 on sätestatud:

„Ametiaja lõppemise ja koha vabaksjäämise kuupäeva arvestatakse järgmiselt:

— tagasiastumise korral on selleks kuupäev, mille parlament määras tagasiastumisteate põhjal kindlaks oma otsuses koha vabaksjäämise kohta;

— kui parlamendiliige nimetatakse ametisse, mida kas vastava riigi valimisseaduse või [1976. aasta akti] artikli 6 järgi ei saa ühitada Euroopa Parlamendi liikme ametiga, on selleks kuupäev, mille on teatanud liikmesriikide või liidu pädevad ametiasutused."

13. Kodukorra artikli 8 lõikes 9 on sätestatud:

„Parlament jätab endale õiguse kuulutada ametisse määramine kehtetuks või keelduda koha vabaksjäämise otsuse vastuvõtmisest, kui selgub, et ameti vastuvõtmine või selle mahapanemine tugines sisulisele veale või kehtetule tahteavaldusele."

Prantsuse õigus

14. 7. juuli 1977. aasta seaduse nr 77-729 Euroopa Ühenduste Parlamendi valimiste

4 — EÜT 1999, L 202, lk 1.

kohta vaidlusele kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „1977. aasta seadus"), [5] artiklis 5 on sätestatud, et kui liikmemandaadi kestuse ajal ilmneb passiivse valimisõiguse puudumine, lõpetab see liikmemandaadi kehtivuse ja liikmemandaadi kehtivus lõpetatakse dekreediga.

15. 1977. aasta seaduse artiklis 25 on sätestatud:

„Kõik valijad võivad [Euroopa Parlamendi liikmete] valimisi valimistulemuste väljakuulutamisele järgneva kümne päeva jooksul käesoleva seaduse kohaldamist puudutavates kõikides küsimustes vaidlustada Conseil d'État's, kes teeb asjas otsuse. Otsus tehakse täiskogus.

Vaidlustamisel puudub edasilükkav jõud."

Vaidluse aluseks olevad asjaolud

16. Apellant valiti Euroopa Parlamendi liikmeks 13. juunil 1999.

17. Prantsuse Cour de cassation'i (chambre criminelle) 23. novembri 1999. aasta otsusega jäeti läbi vaatamata apellandi kaebus Cour d'appel de Versailles 17. novembri 1998. aasta otsuse peale, millega apellant tunnistati süüdi muu hulgas vägivalla tarvitamises ametialaseid ülesandeid täitva avaliku võimu esindaja suhtes, kui nimetatud vägivalda tarvitanud isikule oli ohvri positsioon ilmselge või teada. Selle kuriteo eest mõisteti apellandile kolm kuud vangistust tingimisi ning 5000 Prantsuse frangi suurune rahatrahv. Lisakaristusena kaotas ta üheks aastaks õiguse saada valituks.

18. Süüdimõistvat kohtuotsust arvesse võttes ja vastavalt 1977. aasta seaduse artikli 5 teisele lõigule kinnitas Prantsuse peaminister 31. märtsi 2000. aasta dekreediga (edaspidi „dekreet"), et „Jean-Marie Le Peni passiivse valimisõiguse puudumine lõpetas tema Euroopa Parlamendi liikmemandaadi".

19. Prantsuse välisministeeriumi peasekretär teatas apellandile dekreedist 5. aprilli 2000. aasta kirjaga. Kõnealuses kirjas oli öeldud, et apellant võib kahe kuu jooksul teate saamisest esitada dekreedi peale kaebuse Conseil d'État'le.

5 — *JORF*, 8.7.1977, lk 3579.

20. Euroopa Parlamendi 3. mai 2000. aasta täiskogu istungi aruandes on pealkirja all „[apellandi] liikmemandaadi kaotamine" öeldud:

„[Parlamendi] president teatas, et ta sai 26. aprillil 2000. aastal Prantsuse välisministrilt H. Védrine'ilt ja Euroopa asjade ministrilt P. Moscovicilt Prantsuse ametiasutuste 20. aprilli 2000. aasta kirja, millele oli lisatud [apellandi] liikmemandaadi kaotamist käsitlev toimik. Ta teatas, et vastavalt kodukorra artikli 7 lõike 4 teisele lõigule annab ta toimiku üle õiguskomisjonile [...]"

21. Õigusasjade ja siseturukomisjon (edaspidi „õiguskomisjon") kontrollis 4., 15. ja 16. mai 2000. aasta suletud istungitel apellandi õiguslikke võimalusi.

22. Olles teatanud parlamendi 18. mai 2000. aasta täiskogu istungil, et ta on küsinud õiguskomisjoni arvamust Prantsuse ametiasutuste teate kohta apellandi liikmemandaadi kaotamisest, luges parlamendi president ette kõnealuse komisjoni esimehe 17. mai 2000. aasta kirja, mille sõnastus on järgmine:

„Lugupeetud Proua President!

Õigusasjade ja siseturukomisjon kontrollis oma 16. mai 2000. aasta istungil Jean-Marie Le Peni volitusi. Komisjon on sellest teadlik, et Prantsuse Vabariigi Peaministri dekreet, millest teatati J.-M. Le Penile 5. aprillil 2000 ning mis avaldati 22. aprillil 2000 *Journal officiel de la République Français*'s, kuulub täitmisele. Komisjon tõi siiski välja, et nagu on mainitud kirjas, millega huvitatud isikule dekreedist teatati, võib see isik esitada Conseil d'État'le kaebuse, millele võib lisada taotluse dekreedi täitmise peatamise kohta.

Arvestades eile tehtud otsust esialgu ettepanekut mitte teha, et parlament võtaks J.-M. Le Peni puudutava dekreedi formaalselt teadmiseks, kontrollis komisjon võimalikke edaspidiseid samme. Selle otsuse toetuseks viidati pretsedendina B. Tapie juhtumile, millest järelduvalt võtab Euroopa Parlament liikmemandaadi kaotamise dekreedi formaalselt teadmiseks alles pärast Conseil d'État'le kaebuse esitamiseks ette nähtud tähtaja möödumist või vajaduse korral pärast Conseil d'État otsuse tegemist."

23. Seejärel teatas parlamendi president kohe oma kavatsusest „järgida õiguskomisjoni arvamust".

24. Apellant esitas 5. juunil 2000 Prantsuse Conseil d'État'le nimetatud dekreedi peale tühistamiskaebuse.

25. Parlamendi president teatas H. Védrine'ile ja P. Moscovicile 9. juunil 2000 saadetud kirjas:

„Õigusasjade ja siseturukomisjoni arvamuse põhjal tundub mulle, et kuna liikmemandaadi kaotamine on lõplik, oleks õige, kui Euroopa Parlament võtaks dekreedi formaalselt teadmiseks alles pärast Conseil d'État'le kaebuse esitamiseks ette nähtud tähtaja möödumist või vajaduse korral pärast Conseil d'État otsuse tegemist."

26. 13. juuni 2000. aasta kirjas teatas P. Moscovici parlamendi presidendile, et Prantsuse valitsus vaidleb ametlikult vastu kõnealuse institutsiooni 18. mai 2000. aasta istungil võetud seisukohale, millega keelduti teadmiseks võtmast, et dekreediga oli kaotatud apellandi liikmemandaat. Ta teatas, et parlament on nii käitudes rikkunud 1976. aasta akti artikli 12 lõiget 2 ning et esitatud põhjendus ei saanud sellist rikkumist õigustada. Seetõttu kutsuti parlamenti võtma liikmemandaadi kaotamine „otsekohe" teadmiseks.

27. 16. juuni 2000. aasta kirjas vastas parlamendi president, et parlament „võtab J.-M. Le Peni liikmemandaadi kaotamise teadmiseks alles siis, kui [dekreet] on lõplik", mida see veel ei olnud, kuna Conseil d'État'le oli esitatud tühistamiskaebus. President põhjendas seda seisukohta viitega pretsedendiks olevale B. Tapie juhtumile ning õiguskindluse nõudele.

28. Conseil d'État jättis 6. oktoobri 2000. aasta otsusega apellandi kaebuse läbi vaatamata.

29. 17. oktoobril 2000. aastal edastas Prantsusmaa alaline esindus Euroopa Liidu juures H. Védrine'i ja P. Moscovici 12. oktoobri 2000. aasta kirja parlamendi presidendile. Ministrid rõhutasid, et Prantsuse valitsus on alati „ägedalt vastu vaielnud" parlamendi seisukohale, mille kohaselt tuleb oodata, et Conseil d'État teeks otsuse apellandi poolt dekreedi peale esitatud kaebuse osas, mida valitsus pidas „1976. aasta akti sätte ja mõttega" vastuolus olevaks. Olles teatanud, et Conseil d'État jättis kaebuse läbi vaatamata, lisasid nad:

„Me ootame, et Euroopa Parlament täidaks ühenduse õigust ja võtaks niipea kui võimalik J.-M. Le Peni liikmemandaadi kaotamise hääletamisel teadmiseks ning kui ta seda ei tee, jätame endale õiguse võtta õiguslikke meetmeid."

30. 23. oktoobri 2000. aasta istungi protokolli kohaselt tegi parlamendi president päevakorrapunkti all pealkirjaga „Presidendi teadaanne" järgmise avalduse:

„Teen teile teatavaks, et 19. oktoobril 2000 saadeti mulle Prantsuse Vabariigi pädevate ametiasutuste 6. oktoobri 2000. aasta ametlik teadaanne, et Conseil d'État jättis läbi vaatamata kaebuse, mille oli esitanud Jean-Marie Le Pen Prantsuse peaministri 31. märtsi 2000. aasta dekreedi peale, mis käsitles tema Euroopa Parlamendi liikmemandaadi lõpetamist.

Teatan teile, et pärast seda on mulle saadetud Charles de Gaulle'i, Carl Langi, Jean-Claude Martinezi ja Bruno Gollnischi poolt Vabariigi Presidendile Jacques Chiracile esitatud J.-M. Le Peni armuandmispalve."

31. Seejärel andis parlamendi president sõna õiguskomisjoni esimehele, kes teatas:

„Proua President, õigusasjade ja siseturukomisjon kogunes pärast 15. ja 16. mai istungite arutelusid, et teha ettepanek peatada Jean-Marie Le Peni liikmemandaadi kaotamise teatavakstegemine Euroopa Parlamendi täiskogu istungil. Rõhutan, et õiguskomisjon tegi ettepaneku see teatavakstegemine peatada kuni J.-M. Le Penile antud Prantsuse Conseil d'État'le kaebuse esitamise tähtaja möödumiseni või selle kohta otsuse tegemiseni. Siinkohal viitan 17. mai kuupäevaga kirjale, mille Te, Proua President, ise parlamendi koosseisu ees ette lugesite.

Conseil d'État — nagu Te ütlesite — jättis selle kaebuse läbi vaatamata ning teatas meile sellest õigel ajal. Järelikult puudub vajadus seda teadet parlamendi koosseisu ees uuesti ette lugeda, mis on esmase õiguse sätete, täpsemalt [1976. aasta akti] artikli 12 lõike 2 järgi kohustuslik.

Armuandmispalve, mida Te, proua President, nimetasite, ei muuda selles olukorras midagi, kuna tegemist ei ole õigusliku kaebusega. Nagu näitab selle nimi, on see riigipea suvaotsustus, mis ei ole seotud Prantsuse valitsuse dekreediga, mis tuleb vastavalt õiguskomisjoni ettepanekule täiskogu istungil teatavaks teha."

32. Seejärel tegi avalduse parlamendi president:

"Euroopa Parlament võtab vastavalt [1976. aasta akti] artikli 12 lõikele 2 Prant-

suse valitsuse teate Jean-Marie Le Peni liikmemandaadi kaotamise kohta teadmiseks."

33. Seejärel kutsus ta apellanti saalist lahkuma ning peatas istungi, et tema lahkumist hõlbustada.

Menetlus Esimese Astme Kohtus

34. Apellant esitas 21. novembril 2000 Esimese Astme Kohtu kantseleisse hagiavalduse vaidlustatud akti tühistamiseks.

35. Apellant esitas eraldi dokumendina Esimese Astme Kohtu kantseleisse samal kuupäeval saabunud ajutiste meetmete kohaldamise taotluse vaidlustatud akti täitmise peatamiseks.

36. Vastuseks Esimese Astme Kohtu presidendi poolt 15. detsembri 2000. aasta kohtuistungil parlamendile esitatud taotlusele kinnitas parlamendi rahanduse ja finantskontrolli peadirektor 18. detsembri 2000. aasta teates muu hulgas, et apellant „on saanud reisi- ja majutuskulude hüvitist ja muid [...] ettenähtud toetusi kuni ametiaja lõppemiseni".

37. Vastuseks Esimese Astme Kohtu presidendi kohtuistungil esitatud küsimusele kinnitasid Prantsuse ametiasutused 5. jaanuari 2001. aasta kirjas, et nad jätkasid apellandile töötasu maksmist kuni 24. oktoobrini 2000.

38. Esimese Astme Kohtu presidendi 26. jaanuari 2001. aasta määrusega peatati „Euroopa Parlamendi presidendi 23. oktoobri 2000. aasta avalduse vormis tehtud otsuse [täitmine] osas, milles see kujutab endast Euroopa Parlamendi otsust, millega parlament võttis teadmiseks apellandi Euroopa Parlamendi liikmemandaadi kaotamise". [6]

Esimese Astme Kohtu otsus

39. Parlament, keda menetlusse astujana toetas Prantsusmaa, väitis, et hagi on vastuvõetamatu, kuna esiteks puudub „ühenduse

6 — 26. jaanuari 2001. aasta määrus kohtuasjas T-353/00: Le Pen v. parlament (EKL 2001, lk II-125).

pädevus, kui tema liikme mittevastavus või passiivse valimisõiguse puudumine tuleneb siseriiklikust õigusest" ja teiseks puudub meede, mida saaks vaidlustada EÜ artikli 230 alusel.

40. Seoses teise väitega otsustas Esimese Astme Kohus järgmist:

„77. Tuleb meelde tuletada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on õigusaktid, mille suhtes saab esitada tühistamishagi EÜ artikli 230 tähenduses, ainult siduvaid õiguslikke tagajärgi tekitavad meetmed, mis puudutavad hageja huve, tuues kaasa selge muutuse tema õiguslikus seisundis (Euroopa Kohtu 11. novembri 1981. aasta otsus kohtuasjas 60/81: IBM *v.* komisjon, EKL 1981, lk 2639, punkt 9, ning Esimese Astme Kohtu 4. märtsi 1999. aasta otsus kohtuasjas T-87/96: Assicurazioni Generali ja Unicredito *v.* komisjon, EKL 1999, lk II-203, punkt 37). Seega võivad tühistamishagi esemeks olla nende laadist ja vormist olenemata kõik institutsioonide võetud meetmed, mille eesmärk on tekitada õiguslikke tagajärgi (Euroopa Kohtu 31. märtsi 1971. aasta otsus kohtuasjas 22/70: komisjon *v.* nõukogu, EKL 1971, lk 263, punkt 42).

78. Käesolevas asjas on vaidlustatud akt parlamendi presidendi 23. oktoobri 2000. aasta täiskogu istungil tehtud avaldus, mille kohaselt „[...] parlament võtab vastavalt [1976. aasta akti] artikli 12 lõikele 2 Prantsuse valitsuse teate [hageja] liikmemandaadi kaotamise kohta teadmiseks".

79. Seega tuleb kontrollida, kas see avaldus tekitas hageja huve puudutavaid siduvaid õiguslikke tagajärgi, tuues kaasa selge muutuse tema õiguslikus seisundis.

80. Seoses sellega tuleb meelde tuletada nimetatud avalduse tegemise õiguslikku tausta.

81. On selge, et käesoleva juhtumi asjaolude ilmnemise ajal ei olnud Euroopa Parlamendi liikmete valimiseks kehtestatud ühtset valimismenetlust.

82. Seega, vastavalt 1976. aasta akti artikli 7 lõikele 2 reguleerisid nende valimiste valimismenetlust igas liikmesriigis siseriiklikud õigusnormid.

83. Nii selgub eelkõige 1976. aasta akti artikli 12 lõike 2 esimese lõigu sätetest, et Euroopa Parlamendi liikme koha vabaksjäämine võib tuleneda „liikmesriigis kehtivate siseriiklike õigusnormide kohaldamisest".

84. 1976. aasta akti rakendamiseks võttis Prantsuse Vabariik vastu 1977. aasta seaduse. Selle seaduse artiklis 2 on ette nähtud, et Euroopa Parlamendi liikmete valimistele kohaldatakse „valimiskoodeksi 1. raamatu 1. osa ning järgnevate peatükkide sätteid". Sama seaduse artiklis 5, mis asub III peatükis [pealkirjaga] „Valitavuse tingimused, ühildamatus", on sätestatud eelkõige, et „[Euroopa Parlamendi liikmete] valimistele kohaldatakse valimiskoodeksi artikleid LO 127–LO 130-1", et „[k]ui liikmemandaadi kestuse ajal ilmneb passiivse valimisõiguse puudumine, lõpetab see liikmemandaadi kehtivuse", ning et „liikmemandaadi kehtivus lõpetatakse dekreediga".

85. 1976. aasta akti artikli 12 lõikes 2 on eristatud kahte Euroopa Parlamendi liikme koha vabaksjäämise eeldust.

86. Esimene eeldus on esitatud selle sätte esimeses lõigus ning hõlmab juhte, mil koha vabaksjäämine tuleneb „siseriiklike õigusnormide kohaldamisest". Teine eeldus, mis sisaldub sama sätte teises lõigus, käsitleb „kõi[ki] mu[id] juht[e]".

87. Seoses sellega tuleb märkida, et vastupidi hageja väitele ei ole esimene eeldus kuidagi piiratud 1976. aasta akti artiklis 6 nimetatud ühitamatuse juhtudega, vaid hõlmab ka passiivse valimisõiguse puudumise juhtusid. 1976. aasta akti artikli 6 lõikes 3 on tõepoolest sätestatud, et Euroopa Parlamendi liikmed, kellele kohaldatakse „lõigete 1 ja 2 sätteid", asendatakse „vastavalt artikli 12 sätetele". Sellest viitest ei saa siiski järeldada, et viimati nimetatud artikkel puudutab ainult artikli 6 lõigetes 1 ja 2 esitatud ühitamatuse juhtusid. Samuti tuleb tõdeda, et see artikkel 12 ei viita kusagil „ühitamatuse" mõistele, vaid kasutab palju laiemat „[koha] vabaksjäämise" mõistet".

88. 1976. aasta akti artikli 12 lõikes 2 ette nähtud esimese eelduse puhul piirdub parlamendi roll sellega, et ta „võtab teadmiseks" asjassepuutuva isiku koha vabaksjäämise. Teise eelduse puhul, mis hõlmab näiteks ühe oma liikme tagasiastumist, „sedastab [parlament] koha vabanemist ja teatab sellest liikmesriigile".

89. Kuna vaidlustatud otsus tehti 1976. aasta akti artikli 12 lõike 2 esimest lõiku kohaldades, tuleb käesolevas asjas kindlaks teha selles sättes ette nähtud „teadmiseks võtmise" toimingu ulatus.

90. Seoses sellega tuleb rõhutada, et „teadmiseks võtmisest" koosnev toiming ei seondu mitte asjassepuutuva isiku liikmemandaadi kaotamisega, vaid ainult faktiga, et tema koht on jäänud siseriiklike normide kohaldamise tagajärjel vabaks. Teisisõnu ei ole parlamendi roll liikmemandaadi kaotamise „elluviimine", nagu väidab hageja, vaid see piirdub ainult siseriiklike ametiasutuste poolt juba kindlaks tehtud koha vabaksjäämise, s.o varasema ning ainult nende ametiasutuste otsusest tuleneva õigusliku olukorra teadmiseks võtmisega.

91. Parlamendile selles olukorras antud kontrollipädevus on äärmiselt piiratud. See piirdub sisuliselt huvitatud isiku koha vabaksjäämise sisulise õigsuse kontrolliga. Vastupidi hageja esitatud väidetele ei kuulu parlamendi pädevusse kohaldatavas siseriiklikus õiguses ette nähtud menetlusest kinnipidamise või asjassepuutuva isiku põhiõiguste austamise kontrollimine. See pädevus on tegelikult ainult pädevatel siseriiklikel kohtutel või vajaduse korral Euroopa Inimõiguste Kohtul. Teisalt tuleb seoses sellega meelde tuletada, et hageja on käesolevas asjas pöördunud oma õiguste kaitseks nii Prantsuse Conseil d'État'sse kui ka Euroopa Inimõiguste Kohtusse. Samuti tuleb märkida, et parlament ise ei ole oma kirjalikes avaldustes ega kohtuistungil kunagi väitnud, et tal oleks nii lai kontrollipädevus, kui seda väidab hageja.

92. Tuleb lisada, et nii lai arusaam parlamendi kontrollipädevusest 1976. aasta akti artikli 12 lõike 2 esimese lõigu raames võib viia selleni, et see institutsioon võib vaidlustada isegi siseriiklike ametiasutuste kinnitatud liikmemandaadi kaotamise seaduslikkuse ja keelduda koha vabaksjäämise teadmiseks võtmisest, kui ta leiab, et see ei ole toimunud nõuetekohaselt. Vaid kodukorra artikli 8 lõikes 9 on ette nähtud parlamendi võimalus keelduda koha vabaksjäämise otsuse vastuvõtmisest, ja seda ainult eeldusel, et ta peab sellise „vabaksjäämise" kindlaks tegema ning kui selles esineb „sisuline viga" või „kehtetu tahteavaldus". Oleks paradoksaalne, kui parlamendil oleks siseriiklike ametiasutuste kindlaks tehtud koha vabaksjäämise ainuüksi teadmiseks võtmise korral laiem kaalutlusõigus, kui siis, kui ta peab ise koha vabaksjäämise kindlaks tegema.

93. Need järeldused ei ole kuidagi vastuolus [parlamendi] kodukorra artikli 7 lõike 4

teise lõigu sõnastusega. Nagu parlament ja Prantsuse valitsus on õigesti rõhutanud, kohaldatakse seda sätet „isegi lisaks liikmemandaadi kaotamisele" ning järelikult lisaks koha vabaksjäämisele. Selles on ette nähtud, et parlamendi president pöördub vastutava komisjoni poole, „kui liikmesriigi pädevad ametiasutused algatavad mõne parlamendiliikme vastu menetluse, mille tagajärjeks võib olla [parlamendiliikme] liikmemandaadi kaotamine". Kui see menetlus on lõpule jõudnud ning kui pädevad siseriiklikud ametiasutused on kindlaks teinud huvitatud isiku koha vabaksjäämise, ei jää parlamendil üle muud, kui see koha vabaksjäämine vastavalt 1976. aasta akti artikli 12 lõike 2 esimesele lõigule teadmiseks võtta. Igal juhul ei saa kodukorra üks säte normide hierarhia põhimõtte kohaselt lubada 1976. aasta akti sätete rikkumist ning anda parlamendile laiemaid volitusi, kui need, mis tulenevad 1976. aasta aktist.

94. Neid järeldusi ei lükka ümber ka asjaolu, et hageja osales kuni 23. oktoobrini 2000 jätkuvalt parlamendi istungitel ning sai parlamendilt hüvitisi, ning et Prantsuse ametiasutused maksid talle kuni 24. oktoobrini 2000 palka. Poolte jaoks on selge, et 31. märtsi 2000. aasta dekreet kuulus täitmisele. Asjaolu, et parlament ei võtnud seda dekreeti teadmiseks kohe pärast Prantsuse ametiasutuste sellekohast teadet, vaid tegi seda hiljem, ning asjaolu, et see põhjustas hagejale teatud praktilisi tagajärgi, ei mõjuta õiguslikke tagajärgi, mis selle teatamisega kaasnevad, tulenevalt 1976. aasta akti artikli 12 lõike 2 kohaldamisest.

95. Hageja argumendid, mille kohaselt 1977. aasta seaduse artikkel 5 ohustab ühelt poolt parlamendi sõltumatust ning kujutab endast lubamatut sekkumist selle tegevusse, ning teiselt poolt on olemas üldpõhimõte, mille kohaselt „peab liikmemandaadi kaotamise teatavaks tegema asjaomase parlamendi täiskogu istungjärgul", on põhjendamata. Nagu eespool punktis 83 on juba välja toodud, tuleneb 1976. aasta akti artikli 12 lõike 2 esimesest lõigust selgelt, et Euroopa Parlamendi liikme koht võib jääda vabaks „liikmesriigis kehtivate siseriiklike normide kohaldamisest tulenevalt". Kuna vaidluse asjaolude ilmnemise ajaks ei olnud kehtestatud ühtset valimismenetlust, oli see säte ning seeläbi 1977. aasta seadus täiel määral kohaldatav. Hoolimata parlamendi pädevuse laienemisest, ei saa uus pädevus välistada esmase õiguse normide, sh 1976. aasta akti kohaldamist, kuna seda ei ole sõnaselgelt tühistatud sama õigusjõuga aktiga.

96. Hageja väide, mis tugineb ühenduse õiguse ülimuslikkusele, ei ole samadel

põhjustel asjakohane. Käesolevas asjas puudub siseriikliku õiguse ja ühenduse õiguse vahel nii vasturääkivus kui ka vastuolu.

97. Eespool esitatud põhjendustest tuleneb, et 31. märtsi 2000. aasta dekreet on meede, mis tekitas käesolevas asjas hageja huvisid kahjustada võivaid siduvaid õiguslikke tagajärgi. Vaidlustatud akt ei olnud mõeldud eraldi selle dekreedi omadest erinevate õiguslike tagajärgede tekitamiseks.

98. Seega tuleb järeldada, et vaidlustatud akt ei saa olla EÜ artikli 230 alusel esitatud tühistamishagi esemeks. Järelikult tuleb käesolev hagi jätta vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata, ilma et oleks vaja kontrollida teisi väiteid ja vastuvõetavusega seotud argumente."

Apellatsioonkaebus

41. Apellant vaidlustab oma apellatsioonkaebuses Esimese Astme Kohtu otsuse, et vaidlustatud akt ei saanud olla tühistamishagi esemeks, ning seda eelkõige selles osas, et see ei tekitanud dekreedi omadest erinevaid õiguslikke tagajärgi.

42. Apellant palus oma apellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul samuti peatada vaidlustatud akti täitmine. [Teise koja] esimees jättis selle ajutiste meetmete kohaldamise taotluse rahuldamata. [7]

43. Parlament väidab, et apellatsioonkaebus on valdavas osas vastuvõetamatu — enamik väiteid kordab juba Esimese Astme Kohtus esitatuid, ilma et konkreetselt viidataks Esimese Astme Kohtu otsuse õiguslikele vigadele. Apellatsioonkaebuses ei täpsustata kohtuotsuse vaidlustatud osi ja selles puuduvad konkreetsed kohtuotsust kritiseerivad õiguslikud argumendid.

44. Kõnealune argument mind ei veena. Kuigi on tõsi, et apellatsioonkaebus kordab valdavas osas Esimese Astme Kohtule esitatud hagi (nagu parlament on rõhutanud, kordavad punktid 25–35 täpselt kõnealuse hagi punkte 21–31, punktid 39–45 kordavad täpselt punkte 32–38 ja punktid 46–60 kordavad täpselt punkte 82–96), on apellatsioonkaebuses siiski esitatud täiendavat materjali, mis viitab Esimese Astme Kohtu otsuse osadele, mida apellant vaidlustab (nagu ilmneb edasisest kokkuvõttest).

7 — 26. jaanuari 2001. aasta määrus kohtuasjas T-353/00: Le Pen *v.* parlament (EKL 2001, lk I-7939).

45. Järgmiseks käsitlen apellatsioonkaebuse põhiküsimust, mille kohaselt Esimese Astme Kohus rikkus õigusnormi, kui ta jättis tühistamishagi läbi vaatamata põhjendusel, et vaidlustatud otsus ei saa olla EÜ artikli 230 alusel esitatud tühistamishagi esemeks.

46. Nimelt leiab apellant, et Esimese Astme Kohtu argumendid, et vaidlustatud akti eesmärk ei olnud tekitada dekreedi omadest erinevaid omaette õiguslikke tagajärgi (kohtuotsuse punkt 97) ja et parlamendil oli kontrollipädevus, ehkki küll piiratud (punkt 91), räägivad teineteisele vastu.

47. Kõnealune argument mind ei veena.

48. Punkti 91 mõistmiseks tuleb arvesse võtta selle tausta. Punktides 85–88, mida apellant ei vaidlusta, käsitles Esimese Astme Kohus 1976. aasta akti artikli 12 lõike 2 kohaldamisala, selgitades, et kõnealuses sättes on „eristatud kahte Euroopa Parlamendi liikme koha vabaksjäämise eeldust", nimelt olukorda, kus koha vabaksjäämine tuleneb „siseriiklike õigusnormide kohaldamisest" ja „kõiki muid juhte". Esimeses eelduses, mis „hõlmab [...] passiivse valimisõiguse puudumise juhtusid", „piirdub parlamendi roll sellega, et ta „võtab teadmiseks" asjassepuutuva isiku koha vabaksjäämise. Teise eelduse kohaselt, mis hõlmab näiteks ühe oma liikme tagasiastumist, „tõdeb parlament koha vabaksjäämist ja teatab sellest liikmesriigile".

49. Järgmises kahes punktis selgitatakse eespool kasutatud mõistet „teadmiseks võtmine".

50. Eespool osundatud punktides 91 ja 92 selgitab Esimese Astme Kohus parlamendi pädevuse täpset ulatust liikmesriigi ametiasutuste avalduste teadmiseks võtmisel.

51. Kõnealused punktid ei sisalda midagi, mis oleks vastuolus Esimese Astme Kohtu järeldusega, et vaidlustatud akti eesmärk ei olnud tekitada dekreedi omadest erinevaid omaette õiguslikke tagajärgi. Vastupidi, need aitavad jõuda sellele järeldusele. Nagu eespool osundatust nähtub, selgitab Esimese Astme Kohus ühemõtteliselt, et i) „teadmiseks võtmine" viitab asjaolule, et koht on jäänud vabaks siseriiklike õigusnormide kohaldamise tõttu ja ii) parlament võib kontrollida, kas koht on tõepoolest vabaks jäänud, näiteks kontrollides, kas on kasutatud siseriiklikku kaebuse esitamise õigust, kuid mitte enam. Piiratud kontrollipädevuse tõttu ei ole parlamendi poolt „teadmiseks võtmisel" õiguslikke tagajärgi, mis erineksid nende siseriiklike õigusnormide õiguslikest tagajärgedest, mille kohaldamise tulemusel

siseriiklikud ametiasutused teatasid parlamendile koha vabaksjäämisest.

52. Teiseks väidab apellant, et Esimese Astme Kohus moonutas 1976. aasta akti artikli 12 kohaldamisala, kui ta leidis, et dekreet on ainus meede, mis tekitas apellandi huvisid kahjustada võivaid siduvaid õiguslikke tagajärgi. [8] Apellant viitab näidetele kohtupraktikast, milles ühenduse kohus on nõustunud, et komisjoni tegevusjuhend, [9] komisjoni teatis [10] ja voliniku pressiesindaja avaldus [11] on vaidlustatavad dokumendid. Ta lisab, et arvesse tuleb võtta ka dokumendi autori tahet. Käesolevas kohtuasjas leidsid õiguskomisjon ja parlamendi president, et parlamendi poolt teadmiseks võtmine muudaks apellandi seisundit. Järelikult oli näiliselt õige, et Esimese Astme Kohus eristas vaidlustatud akti õiguslikke tagajärgi praktilistest, kui ta teatas, et asjaolu, et parlament ei võtnud dekreeti teadmiseks kohe pärast sellekohast teadet, ja asjaolu, et see põhjustas apellandile teatavaid praktilisi tagajärgi, ei mõjuta õiguslikke tagajärgi, mis selle teatamisega 1976. aasta akti artikli 12 lõike 2 kohaldamisest tulenevalt kaasnevad. [12]

53. Lisaks väidab apellant, et Euroopa Kohus ei erista oma kohtupraktikas täpselt õiguslikke ja praktilisi tagajärgi ja viitab väite toetuseks otsustele, et isikule kohustuse panemine iseenesest on õiguslik tagajärg, [13] samuti nagu otsus, mis toob isikule kaasa rahalisi tagajärgi, [14] ja teabe nõudmine vastavalt määruse nr 17 artikli 11 lõikele 5 vastuvõetud otsusega, [15] sest asjaomast ettevõtjat võidakse nõutud teabe esitamata jätmise eest trahvida. [16]

54. Apellandi teise argumendiga seoses on asjakohane analüüsida eespool nimetatud punkte 48–51. Eespool lühidalt kirjeldatud või osundatud Esimese Astme Kohtu otsuse asjakohastest punktidest ilmneb, et Esimese Astme Kohus on hoolikalt selgitanud, miks tema arvates ei olnud vaidlustatud aktil siduvaid õiguslikke tagajärgi. Kohtu analüüs tundub mulle õige. 1976. aasta akti artikli 12 lõikes 2 on viidatud sõnaselgelt olukorrale, kus [parlamendiliikme koht] jääb vabaks „liikmesriigis kehtivate siseriiklike õigusnormide kohaldamisest tulenevalt". Kõnealustes siseriiklikes õigusnormides on konkreetselt Euroopa Parlamendile viidates sätestatud, et kui liikmemandaadi kestuse ajal kaob pas-

8 — Vt kohtuotsus, punkt 97.

9 — 13. novembri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-303/90: Prantsusmaa *v.* komisjon (EKL 1991, lk I-5315).

10 — 16. juuni 1993. aasta otsus kohtuasjas C-325/91: Prantsusmaa *v.* komisjon (EKL 1993, lk I-3283).

11 — 24. märtsi 1994. aasta otsus kohtuasjas T-3/93: Air France *v.* komisjon (EKL 1994, lk II-121).

12 — Vt kohtuotsus, punkt 94.

13 — 17. juuli 1959. aasta otsus liidetud kohtuasjades 32/58 ja 33/58: SNUPAT *v.* Ülemamet (EKL 1959, lk 275).

14 — 27. veebruari 1992. aasta otsus kohtuasjas T-19/91: Vichy *v.* komisjon (EKL 1992, lk II-415).

15 — Nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määrus nr 17, esimene määrus asutamislepingu artiklite 81 ja 82 rakendamise kohta, EÜT 1962, 13, lk 204.

16 — 9. novembri 1994. aasta otsus kohtuasjas T-46/92: Scottish Football Association *v.* komisjon (EKL 1994, lk II-1039, punkt 13).

siivne valimisõigus, „lõpetab see liikmemandaadi kehtivuse [ja] see kinnitatakse dekreediga". [17] Apellandi passiivse valimisõiguse kaotus kinnitati nimetatud viisil, sellest teatati parlamendile ja vastavalt artikli 12 lõikele 2 võttis parlament selle teadmiseks.

55. Kolmandaks märgib apellant, et parlament võttis presidendi isikus vastu otsuse tema õigusliku seisundi kohta, mis näitab, et vaidlustatud akt ei tulenenud automaatselt muust aktist, vaid põhines vastupidi faktiliste ja õiguslike asjaolude hindamisel.

56. Mulle jääb arusaamatuks, millist kohtuotsuse punkti apellant kritiseerib; seetõttu võib apellatsioonkaebuse kolmas väide olla vastuvõetamatu. Oletan siiski, et apellant viitab vaidlustatud otsuseni viinud menetlusele ja eriti asjaolule, et parlamendi president andis asja edasi õiguskomisjonile. Kõnealune otsus võeti vastu vastavalt [parlamendi] kodukorra artikli 7 lõike 4 teisele lõigule. [18]

57. Teatavasti annab kõnealuse lõigu viimane lause [parlamendile] mõningase kaalutlusõiguse. On siiski selge, et käesolevas kohtuasjas jättis parlament oma seisukoha lahtiseks, kuni apellant oli ammendanud tema käsutuses olevad siseriiklikud edasikaebamise võimalused, misjärel parlament dekreedi „teadmiseks võttis"; seda tehes puudus tal kaalutlusõigus. Kuigi kodukorra artikli 7 lõike 4 teises lõigus on sätestatud, et asjaomase komisjoni ettepanekul võib president „võtta selles küsimuses vastu oma seisukoha", ei tähenda see kaalutlusõiguse olemasolu, kui presidendi seisukoha dikteerivad sõnaselgelt teised sätted. Leian, et üksnes asjaolu, et küsiti õigusnõu, ei tõenda kaalutlusõiguse olemasolu — lõpuks võib õigusnõu andja öelda, et kaalutlusõigus puudub. Käeolevas kohtuasjas kasutas parlamendi president oma volitust küsida nõu, kuid asjaomane samm ja „otsus", mida apellant püüab vaidlustada EÜ artikli 230 alusel, on „teadmiseks võtmine" ja nagu nähtub apellandi kaebuse teiste põhjenduste kontekstist, puudus selle puhul kaalutlusõigus.

58. Apellant lisab, et kuna Esimese Astme Kohus viitas asjaolule, et apellant oli pöördunud oma õiguste kaitseks nii Prantsuse Conseil d'État'sse kui ka Euroopa Inimõiguste Kohtusse, siis näitab see, et parlament oli hinnanud faktilisi ja õiguslikke asjaolusid ja seega on tegelikku toimingut võimalik vaidlustada. [19]

59. Ma ei saa selle argumendiga nõustuda. Oma otsuse punktis 91 sedastab Esimese Astme Kohus tegelikult täpselt vastupidist apellandi väitele: nimelt, et „[...] parlamendi

17 — Vt käesolev ettepanek, punkt 14.

18 — Vt käesolev ettepanek, punkt 11.

19 — Vt kohtuotsus, punkt 91. Tuleb märkida, et Euroopa Inimõiguste Kohus jättis hageja hagi talle Prantsusmaal määratud karistuse asjus läbi vaatamata.

pädevusse ei kuulu kohaldatavas siseriiklikus õiguses ette nähtud menetlusest kinnipidamise või huvitatud isiku põhiõiguste tagamise kontrollimine. See pädevus on ainult pädevatel siseriiklikel kohtutel või vajaduse korral Euroopa Inimõiguste Kohtul." Seejärel märkis Esimese Astme Kohus, et apellant on tõepoolest pöördunud oma õiguste kaitseks nimetatud kohtutesse, seda tehes kinnitab Esimese Astme Kohus lihtsalt asjaolu, mis näitab, et apellandil olid teised võimalused oma kohtuliku kontrolli õiguse kasutamiseks teda mõjutavate siseriiklike meetmete puhul ja et ta oli neid võimalusi kasutanud. Kõnealusest viitest ei saa järeldada, et parlamendil oli pädevus kontrollida faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, mis muudaks „teadmiseks võtmise" toimingu EÜ artikli 230 kohaselt vaidlustatavaks.

60. Neljandaks väidab apellant, et vaidlustatud akt nõudis rakendusmeetmeid, [20] võttes eriti arvesse, et Prantsusmaa jätkas talle palga maksmist pärast dekreedi vastuvõtmist kuni vaidlustatud akti vastuvõtmiseni.

61. Eeldatavasti kritiseerib apellant oma apellatsioonkaebuse selle põhjendusega Esimese Astme Kohtu argumenti, mis esitatakse kohtuotsuse punktis 94, et järeldusi, et parlamendile antud kontrollipädevus on äärmiselt piiratud, „ei lükka [...] ümber asjaolu, et apellant osales kuni 23. oktoobrini 2000 jätkuvalt parlamendi istungitel ning sai parlamendi antavaid hüvitisi ning et Prantsuse ametiasutused maksid talle kuni 24. oktoobrini 2000 palka". Kuid nagu Esimese Astme Kohus järgnevalt sedastas, ei vaidle pooled selle üle, et dekreet kuulub täitmisele. Nagu nähtub parlamendi presidendile adresseeritud õiguskomisjoni 17. mai 2000. aasta kirjast, mis järgmisel päeval parlamendis ette loeti, [21] ei võtnud parlament dekreeti teadmiseks kohe pärast Prantsuse ametiasutustelt teate saamist, sest ta otsustas oodata „Conseil d'État'le kaebuse esitamiseks ette nähtud tähtaja möödumiseni või vajaduse korral Conseil d'État otsuse tegemiseni". Nagu Esimese Astme Kohus on märkinud, „põhjustas [dekreedi teadmiseks võtmisega viivitamine] hagejale teatud praktilisi tagajärgi"; Esimese Astme Kohus märkis järgnevalt siiski (minu arvates õigesti), et kõnealused praktilised tagajärjed „ei mõjuta õiguslikke tagajärgi, mis selle teatamisega 1976. aasta akti artikli 12 lõike 2 kohaldamisest tulenevalt kaasnevad".

62. Viimasena tõlgendab apellant kohtuotsuse punkti 97, milles Esimese Astme Kohus sedastas, et vaidlustatud akti eesmärk ei olnud tekitada dekreedi omadest erinevaid omaette õiguslikke tagajärgi, väljendades sellega põhimõtet, et kinnitavat akti ei saa EÜ artikli 230 kohaselt vaidlustada. Apellandi sõnul on kõnealune põhimõte, mis sõnastati kohtuasjas Irish Cement, [22] kohaldatav ainult juhul, kui kinnitava akti resolu-

20 — Vt 10. aprilli 1984. aasta otsus kohtuasjas 108/83: Luksemburg *v.* parlament (EKL 1984, lk 1945, punktid 21 ja 22).

21 — Vt käesolev ettepanek, punkt 22.

22 — 15. detsembri 1988. aasta otsus liidetud kohtuasjades 166/86 ja 220/86: Irish Cement Ltd *v.* komisjon (EKL 1988, lk 6473).

tiivosa on varasema meetme resolutiivosaga identne, mida see käesolevas kohtuasjas ei olnud. Lisaks võeti kõnealused kaks otsust vastu erinevas olukorras, sest parlament võttis arvesse vahepeal ilmnenud uusi õiguslikke asjaolusid, sealhulgas Conseil d'État' otsust.

63. Ma ei leia siiski kohtuotsuse punktis 97 midagi, mis viitaks sellele, et Esimese Astme Kohus pidas silmas kinnitava akti teooriat. Kohtuotsuse, milles punkt 97 on eelviimane (välja arvatud kohtukulusid käsitlevad punktid), ja lõpliku järelduse eessõna üldine (minu arvates õige) mõte on, et dekreet ja vaidlustatud akt on kontseptuaalselt ja praktiliselt eraldiseisvad.

64. Tuginedes eelnevale leian, et apellatsioonkaebuses esitatud apellandi väited on põhjendamatud ja/või vastuvõetamatud; järelikult tuleks apellatsioonkaebus jätta läbi vaatamata.

Ettepanek

65. Esitatud põhjendustest lähtudes olen seisukohal, et Euroopa Kohus peaks:

1) jätma apellatsioonkaebuse läbi vaatamata;

2) mõistma kohtukulud välja apellandilt.